

Малката св. Тереза и ангелите

Малката св. Тереза е имала специална набожност към светите ангели. Как тази набожност се вписва в нейния „Малък път“? Всъщност Господ е свързал смирението с присъствието и закрилата на светите ангели: *Пазете се да не презрете нито един от тия малките, защото ви казвам, че техните ангели на небесата винаги виждат лицето на Моя Отец, Който е на небесата* (Мат. 18:10). Ако се вгледаме в това, което св. Тереза пише за ангелите, не бива да очакваме написаното да е нещо систематично. Светите ангели са били част от нейния духовен опит още от най-ранна възраст.

Още на 9-годишна възраст преди първото си причастие св. Тереза се посвещава на светите ангели като член на *Сдружението на светите ангели* със следните думи: „Тържествено се посвещавам в служба на вас. Обещавам пред лицето на БОГА, Пресветата Дева Мария и моите другарки да ви бъда вярна и да се опитвам да подражавам на вашите добродетели, особено на вашата ревност, смирение, послушание и чистота“. Още като кандидатка тя обещава да „почита с особена набожност светите ангели и Мария, тяхната Царица. [...] Искам да се стремя с всичките си сили да поправам грешките си, да придобивам добродетели и да изпълнявам всички свои задължения като ученичка и като християнка“.

Членовете на това сдружение също така са практикували специална набожност към своя ангел-хранител, като са молели следната молитва: „Ангеле БОЖИ, княже небесен, бдителен пазителю, верни водачо, любящи пастирю, радвам се, че БОГ те е създал с толкова много съвършенства, като те е осветил със Своята благодат и те е увенчал със слава, за да постоиш в служение на Него. Нека БОГ бъде вечно прославян за всички блага, с които те е обдарил. Нека и ти бъдеш възхваляван за всички добрини, които правиш за мен и за моите другарки. Посвещавам на теб тялото си, душата си, паметта си, интелекта си, въображението си и волята си. Ръководи ме, просветлявай ме, пречиствай ме и се разпореждай с мен, както ти е угодно“ (*Наръчник на Сдружението на светите ангели*, Турне).

Самият факт, че Малката Тереза, бъдеща Църковноучителка, е извършила това посвещение и е произнесла тези молитви – което, разбира се, обикновено не се прави от дете – прави това част от нейното зряло духовно учение. Всъщност в зрелите си години тя не само си спомня за тези посвещения с радост, но и се поверява по различни начини на светите ангели, както ще видим по-нататък. Това свидетелства за значението, което придава на тази връзка със светите ангели. В *История на една душа* тя пише: „Почти веднага след постъпването ми в манастирското училище бях приета в *Сдружението на светите ангели*. Обичах предписаните благочестиви практики, тъй като се чувствах особено привлечена да призовавам благословените небесни духове, най-вече този, когото БОГ ми беше дал за спътник в моето изгнание“ (гл. 4).

Ангелът-хранител

Тереза израства в семейство, което има набожност към ангелите. Родителите ѝ спонтанно говорят за тях по различни поводи (срв. *История на една душа*, I, 5 г°; *Писмо 120*). А Полина, по-голямата ѝ сестра, всеки ден я уверява, че ангелите ще бъдат с нея, за да я пазят и закрилят (срв. *История на една душа*, II, 18 в°).

В живота си Тереза насърчава сестра си Селина да се предаде свято на Божието провидение, молейки за присъствието на своя ангел-хранител: „ИСУС е поставил до теб един ангел небесен, който винаги те закриля. Той те носи на ръце, за да те предпази от всеки препъни-камък. Ти не го виждаш и въпреки това именно той защитава душата ти вече 25 години, като ѝ дава да запази девствения си блясък. Той е този, който прогонва от теб поводите за грях [...]. Твоят ангел-хранител те покрива с крилата си, а ИСУС, чистотата на девиците, почива в твоето сърце. Ти не виждаш твоите съкровища: ИСУС спи, а ангелът остава в своето тайнствено мълчание; при това те присъстват заедно с Мария, която те обгръща с мантията си...“ (*Писмо 161*, 26 април 1894 г.).

В личен план, за да не изпадне в грях, Тереза се обръща към своя ангел-хранител с молба за напътствие:

Пазителю славен на моята душа,
сияещ в прекрасното небе
като чист и кротък пламък
до престола на Предвечния,
зарад мен ти слизаш на земята
и огрявайки ме със своя блясък,
о, Ангел прекрасен, ти ставаш мой брат,
приятел мой и мой утешител!...

Познавайки голямата ми слабост,
ти за ръка ме водиш
и аз виждам как с нежна обич
отместваш камъка от пътя.
Твоят благ глас ме призовава непрестанно
да отправям поглед само към небесата –
колкото по-смирена и по-малка ти ме виждаш,
толкоз по-лъчисто става твоето чело.

Ти, който пресичаш пространството
и от светкавица по-бързо,
умолявам те, вместо мен да отлетиш
до тези, които са тъй скъпи на моето сърце –
сълзите им с крилото си изтрий,
възпей на Исус преблагостта,
възпей прелестите, откривани в страданието,
и тихо името ми промълви...

През краткия си живот желая
моите братя грешни да спасявам –
о, прекрасен Ангел на Отечеството наше,
твоята свята жар ми дай.
Друго нямам, освен моите жертви
и суровата ми бедност –
заедно с твоите небесни наслади
на Пресвета Троица ги поднеси.

На теб се полага Царството и славата,
богатствата на Царя на царете,
на мен – смирената Хостия в чашата,
на мен – съкровището на Кръста.
С Хостията и със Кръста,
с твоята небесна помощ
на другия живот очаквам в мир
радостите безкрайни. (стихотворение *На моя Ангел-хранител*)

„Свят мой Ангел-хранител, покрий ме с крилото си, / освети със своите зари пътя, който следвам. / Ела насочи стъпките ми... помогни ми, призовавам те, / само за днес“ (стихотворение *Песента ми днес*, строфа 12).

Доверявайки се на близкото си приятелство с ангела, Тереза не се колебае да го помоли за специални благодати. Например, тя пише за вуйчо си, който е опечален от смъртта на свой приятел: „Поверявам се на моя добър ангел. Вярвам, че небесният пратеник ще изпълни добре тази моя молба. Ще го изпратя при моя скъп вуйчо със задачата да излее в сърцето му толкова утеха, колкото душата ни е способна да получи в тази долина на изгнанието...“ (*Писмо 59*, 22 август 1888 г.). По този начин тя е могла да изпрати своя ангел също така да участва на Светата Евхаристия, отслужвана за нея от нейния духовен брат, отец Рулан, мисионер в Китай: „На 25 декември няма да пропусна да изпратя моя Ангел-хранител, за да може той да постави моите намерения до хостията, която ще осветите“ (*Писмо 201*, 1 ноември 1896 г.).

Единени с ангелите

Тереза никога не е търсила нито видения, нито утешения. Тя казва: „Ще си спомните, че при моя ‘Малък път’ човек не трябва да желае да вижда нещо. Знаете добре, че често съм казвала на БОГА, на ангелите и на светците, че нямам желание да ги виждам тук, на земята...“ (*Жълта тетрадка* на майка Агнеса, 4 юни 1897 г.). „Никога не съм искала да имам видения. Тук, на земята ние не можем да виждаме небето, ангелите и т. н. Предпочитам да изчакам до края на живота си“ (пак там, 5 август 1897 г.).

От друга страна, Тереза е търсила ефективната помощ на ангелите за своето осветение. В своята притча *Малка птичка* тя вика към ХРИСТОС: „О, ИСУСЕ, колко щастлива е Твоята малка птичка, защото е малка и слаба, [...] тя не се отчайва, сърцето ѝ е спокойно и винаги възобновява мисията си на любов. Обръща се към ангелите и светците, които се издигат като орли, за да я отнесат към божествения огън, и тъй като тази цел е обект на желанието ѝ, орлите се смиляват над своята малка сестричка, закрилят я и я защитават, като прогонват хищните птици, които се опитват да я погълнат“ (*Автобиографични ръкописи*).

По време на Светото причастие не е било необичайно тя често да остава без утеха. „Не мога да кажа, че често получавах утешения, когато отправях благодарствени молитви след литургията – може би точно в тези моменти ги получавах най-малко.... Все пак това ми се струваше разбираемо, тъй като се бях принесла на ИСУС не като човек, който би искал да получи Неговото посещение за собствена утеха, а просто за да подаря радост на Онзи, Който е подарил Себе Си на мен“ (пак там).

Как се е подготвила за срещата си с нашия Господ? Тя продължава: „Представям си моята душа като голям празен площад и моля Пресветата Дева да го изчисти от всички останали на него

отпадъци, които биха могли да попречат да бъде наистина празен; след това я моля да издигне огромна шатра, достойна за небето, и да я украси със своите скъпоценности; а накрая каня всички светии и ангели да дойдат и да изнесат великолепен концерт в тази шатра. Струва ми се, че когато ИСУС слиза в сърцето ми, Той се радва, че е приет толкова добре, а следователно и аз се радвам...“ (пак там).

За Тереза само помощта на ангелите не е достатъчна. Тя копнее за тяхното приятелство и за участие в силната и съкровена любов, която те изпитват към БОГА. Всъщност тя дори желае ангелите да я осиновят като своя дъщеря, както изразява това в дръзката си молитва: „О, ИСУСЕ, знам, че любовта се заплаща само с любов, затова потърсих и намерих средства да успокоя сърцето си, отдавайки Ти любов в замяна на Твоята любов... Спомняйки си молитвата, която Елисей се осмели да отправи към своя отец Илия с молба за двойна любов, аз застанах пред ангелите и светците и им казах: ‘Аз съм най-малкото от всички създания, знам своята окаяност и немощ, но знам също, че благородните и щедри сърца обичат да правят добро. Затова ви моля, о, благословени жители на небето, да ме приемете за своя дъщеря. Само от вас ще дойде славата, която ще заслужи а ваша помощ, но благоволете милостиво да приемете молитвата ми; знам, че е дръзка, но се осмелявам да поискам двойната ви любов’“ (пак там).

Вярна на своя „Малък път“, Тереза не търси слава, а само любов: „Сърцето на едно дете не търси богатство и слава (дори и небесната). [...] То разбира, че тази слава по право принадлежи на неговите братя, т.е. на ангелите и светците. Негова слава ще бъде отразената радост, която се излъчва от челото на Майка му [Църквата]. Това, за което копнее това дете, е любовта [...], то умее да прави само едно нещо – да Те обича, о, Исусе“ (пак там).

Но щом пристигне на небето, тя ще погледне към БОГА с цялото си сърце. Всъщност на забележката, че така ще бъде поставена сред серафимите, Тереза веднага отговаря: „Ако пристигна при серафимите, няма да правя това, което правят те. Те се покриват с крилата си пред добрия БОГ; аз ще се пазя да не се покривам с крилата си“ (*Жълта тетрадка*, 24 септември 1897 г.; *Влизам в живота*, стр. 220).

Св. Тереза, освен че се възползва от застъпничеството и бързата помощ на ангелите, отива още по-далеч и поисква тяхната святост за себе си, за да израсне в нея. В своето себепринасяне на Милосърдната любов тя се моли така: „Принасям Ти и всички заслуги на светците на небето и на земята, техните деяния на любов, както и тези на светите ангели; и накрая Ти принасям, о, Троице блажена, любовта и заслугите на Пресветата Дева, обичната ми Майка – на нея предавам моето приношение, молейки я да Ти го поднесе“ (*Деяние на себепринасяне на Милосърдната любов*). Тя се обръща и към своя ангел-хранител: „О, Прекрасен Ангел на Отечеството наше, / твойта свята жар ми дай. / Друго нямам, освен моите жертви / и суровата ми бедност – / заедно с твоите небесни наслади / на Пресвета Троица ги поднеси“ (стихотворение *На моя Ангел пазител*, строфа 4).

В своето монашеско посвещение Тереза се чувства дълбоко свързана със светите ангели. „Целомъдрието ме прави сестра на ангелите, / на тези Духове чисти и победоносни“ (стихотворение *Моето оръжие*, строфа 4). Тя окуражава своята новистка, сестра Мария на Преветата Троицата, със следните думи: „Господи, ако милееш за чистотата на ангела, / на този огнен дух, рещ се из синевата, / не обичаш ли и издигналия се от калта / крин, що любовта Ти успя чист да запази? / И ако е щастлив, о, Боже, ангелът със алени криле, / който пред Теб се явява блестящ от чистота, / то радостта ми още в този свят на неговата се равнява, / понеже имам съкровището на девствеността!...“ (стихотворение *Крин сред тръни*, строфа 4).

Уважението на ангелите към богопосветените души има за средоточие специалната венчална връзка, която те имат с ХРИСТОС (и която всяка душа може да споделя). По повод на монашеското посвещение на сестра Мария Магдалена на Пресветата Евхаристия Тереза пише: „Днес ангелът ти завижда – / желал би да вкуси щастието, / що притежаваш, Марийо, / защото си невестата Господня“ (стихотворение *История на една овчарка, станала царица*, строфа 9).

Страданието и ангелите

Тереза добре е осъзнавала голямата разлика между ангелите и хората. Би могло да се помисли, че тя завижда на ангелите, но всъщност е точно обратното. Тя много добре разбира значението на Въплъщението: „Когато виждам Предвечния, в пелени повит, / кога на Божието Слово чувам немощния плач, / о, обична моя Майко, на ангелите не завиждам веч, / понеже Господарят им Могъщ е мой скъп Брат!...“ (стихотворение *Защо те обичам, Марийо*, строфа 10). Ангелите също имат дълбоко разбиране за Въплъщението и ако беше възможно, биха завидели на нас, бедните създания от плът и кръв. В една от пиесите за Рождество Христово, в която Тереза изброява ангелите според задачите им, свързани с ИСУС (напр. ангелът на Младенеца ИСУС, ангелът на Светия Образ, ангелът на Евхаристията), тя описва ангела на Страшния съд и неговата песен със следните думи: „Пред Тебе, сладки Младенецо, се прекланя херувимът. / Той с възторг се възхищава на Твоята неизказана любов. / Той би искал като Теб да умре един ден на мрачния хълм!“ След това всички ангели пеят припева: „Колко голямо е щастието на смиреното създание! / С наслада серафимите в своето въодушевление, о, Исусе, биха съблекли ангелската си природа, за да станат деца!“ (пиеса *Ангелите при яслата*, финална сцена).

Тук се натъкваме на темата, която е близка до сърцето на св. Тереза, а именно „святата завист“ на ангелите към човечеството, заради което БОЖИЯТ СИН стана плът и умря. Тя дължи това убеждение отчасти на своя скъп, страдащ баща, на когото посвещава думите на Рафаил към Товия: *Понеже намери благоволение пред БОГА, ти беше изпитан чрез страдание*. По този повод тя цитира едно от писмата на баща си: „О, моята Алелуя е просълзена.... Трябва да те оплакваме толкова много тук, на земята, докато на небето ангелите те поздравяват, а светците ти завиждат. Това е Твоят трънен венец, за който те ти завиждат. Затова обичай тези остри бодли като знаци за любовта на твоя божествен Жених“ (*Писмо 120*, 13, септември 1890 г.).

Тереза обяснява на сестра си Селина защо БОГ не я е създал като ангел: „Ако ИСУС не те е създал като ангел на небето, то е, защото е искал да станеш ангел на земята. Да, ИСУС иска да има Свои небесни придворни както на небето, така и тук, на земята! Той иска ангели мъченици, иска ангели апостоли и за тази цел е създал едно малко, неизвестно цвете с името Селина. Той иска това малко цвете да спасява души за Него. Затова Той желае само едно: Неговото цвете да се обърне към Него, докато страда заради мъченичеството си... И този поглед, тайнствено разменен между ИСУС и Неговото малко цвете, ще извърши чудеса и ще Му подари голям брой други цветя...“ (*Писмо 127*, 26 април 1891 г.). В друг случай тя я уверява, че ангелите „като бдителни пчели събират мед от многобройните тайнствени чашки на цветовете, които представляват душите или по-скоро децата на малкото девствено цвете...“ (*Писмо 132*, 20 октомври 1891 г.), т.е. плодовете на една пречистваща любов.

Нейната мисия на небето и в света

Когато приближава смъртта ѝ, тя казва: „Чувствам, че скоро ще вляза в покоя... чувствам, че преди всичко ще започне моята мисия, а именно да уча на това да се обича БОГ, както аз Го обичам, и да показвам на душите моя ‘малък път’. Ако БОГ приеме молитвата ми, ще прекарам рая си на земята до свършека на света, вършейки добро. Това не е невъзможно, защото дори ангелите в блаженото си боговидение успяват да се грижат за нас“ (*Жълта тетрадка*, 17. VII. 1897 г.). Така виждаме как тя разбира небесната си мисия в светлината на служението на ангелите.

До отец Рулан, нейния „брат“, мисионер в Китай, тя пише: „О, братко, чувствам, че на небето ще Ви бъда много по-полезна, отколкото тук, на земята, и с радост Ви съобщавам за предстоящото си влизане в блажения град, като съм сигурна, че Вие ще споделите радостта ми и ще благодарите на Господа, че ще ми даде възможност да Ви помагам по-ефективно в апостолската Ви дейност. Със сигурност няма да остана бездейна на небето. Искам да продължа да работя за Църквата и за душите. Моля ГОСПОДА да ми даде тази възможност и съм сигурна, че Той ще ме изслуша. Нима ангелите не са винаги заети с нас, нима не спират да съзерцават Божия лик и да се изгубват в необятния океан на любовта? Защо ИСУС да не ми позволи да им подражавам?“ (*Писмо 254*, 14 юли 1897 г.).

На отец Белиер, нейния първи духовен „брат“, тя пише: „Обещавам Ви, че след като замина за вечния живот, ще Ви дам възможност да усетите щастието да имате близо до Вас приятелска душа. Не, не става дума за тази повече или по-малко обширна, но винаги непълна кореспонденция, за която вероятно вече копнеете, а за разговор между брат и сестра, който ще омае ангелите, разговор, който създанията не могат да не одобрят, защото ще остане скрит“ (*Писмо 261*, 26 юли 1897 г.).

Заклучение

Ето го „Малкия път“ на Малката св. Тереза в светлината на ангелите! Ангелите са неразделна част от нейния вътрешен живот. Те са били нейни спътници и братя, нейна светлина, сила и защита по духовния ѝ път. Тя е можела да разчита на тях, верните служители на нашия Господ ИСУС ХРИСТОС, на които се е посветила като дете и се е доверила в зрелите си години като тяхна духовна дъщеря. Тереза е светлина за членовете на *Сдружението на светите ангели*, защото, ако не станем като деца – което е същността на „Малкия път“ – никога няма да постигнем истинска близост с тези небесни духове. Само ако вървим по нейните стъпки, ще успеем в единение с ангелите да изпълним мисията си в служба на ХРИСТОС и Неговата Църква.

о. Сречко Римац OCD